

Muzeum Polskich Formacji Granicznych

<https://www.muzeumsg.strazgraniczna.pl/muz/formacje-ochrony-granic/biografie/1918-1939/kadra/g-j/michal-jebas/41663,Michal-Jebas.html>
01.05.2025, 17:07

przod. **Michał Jebas**, syn Macieja i Antoniny, urodził się 06.08.1898 r. w Taczanowie (pow. pleszewski, woj. wielkopolskie). W latach 1905 - 1913 uczęszczał do 7-oddziałowej szkoły powszechnej w Taczanowie, gdzie językiem wykładowym był niemiecki. Bardzo dobra znajomość języka niemieckiego przydała mu się w dalszych latach, podczas służby w Straży Granicznej oraz w czasie okupacji niemieckiej. Po ukończeniu szkoły podjął pracę jako pracownik fizyczny. Z powodu mobilizacji w roku 1916 został wcielony do armii niemieckiej i wysłany na front francuski. Po przybyciu do Francji zdezerterował i przeszedł na stronę Francuzów. Wstąpił do armii francuskiej i walczył przeciw Niemcom. Po zawieszeniu broni w 1918 r. zgłosił się jako ochotnik do armii polskiej („błękitnej” armii gen. Hallera). Został przydzielony do jednostki „Grupa Szkolna Artylerii”. Po przyjeździe do Polski w 1919 r. stacjonował wraz z jednostką w Rembertowie, a następnie w Toruniu. Po wybuchu wojny polsko-bolszewickiej wraz z towarzyszami broni aktywnie walczył na wielu frontach o wolność Polski. Za zasługi na polu walki otrzymał z rąk marszałka Józefa Piłsudskiego srebrny zegarek z jego wizerunkiem, szwajcarskiej renomowanej firmy „Cima” (Naczelnik Państwa Polskiego zamówił tylko 150 sztuk takich unikatowych zegarków). Otrzymał także Medal za Wojnę 1918-1921 i Krzyż Ochotniczy za Wojnę.

W dniu 27.04.1922 r. został przyjęty na kurs do Szkoły Straży Celnej w Wieleniu nad Notecią, który trwał do 22.12.1922 r. Po ukończeniu kursu dostał przydział służbowy do Straży Celnej na granicy polsko-niemieckiej w Chorzeli, w charakterze strażnika. Rozkazem Dyrektora Straży Celnej w Warszawie nr 37/24 z dnem 01.07.1924 r. mianowany starszym strażnikiem Straży Celnej. Od dnia 07.09.1927 r. do 21.12.1927 r. odbywał kurs przeszkolenia kierowników placówek w Centralnej Szkole Straży Celnej w Górze Kalwarii, który ukończył w wyniku dobrym.

W miejsce Straży Celnej została powołana 22.03.1928 r. Straż Graniczna, w której Michał Jebas kontynuował służbę (Placówka SG Chorzele, Mazowiecki Inspektorat Okręgowy SG). Pełniąc funkcję kierownika Placówki SG Chorzele, jako gospodarz podejmował Prezydenta RP Ignacego Mościckiego w dniu 26.05.1930 r. podczas jego objazdu po Mazowszu. W czasie uroczystej wizyty Prezydenta składał raportu z działalności placówki.

W dniu 01.07.1930 r. mianowany przodownikiem Straży Granicznej. Rozkazem Komendy Straży Granicznej z dnia 25.08.1930 r. skierowany na przeszkolenie kierowników placówek II linii w Centralnej Szkole Straży Granicznej w Górze Kalwarii, które ukończył z wynikiem zadowalającym. Przeszkolenie trwało od 08.09.1930 r. do 25.10.1930 r. Następnie, został kierownikiem Placówki SG Wasilę (1931 r.). Ukończył Kurs Nauki Obywatelskiej Powszechnego Uniwersytetu Korespondencyjnego (01.11.1933 r. - 01.03.1935 r.). W 1935 r. przeniesiony do Placówki SG Pruski, natomiast od 01.08.1938 r. do Placówki SG Kisiny,

na stanowisko dowódcy.

Od 01.09.1939 r. w czasie napadu Niemiec na Polskę Michał Jebas wraz z pozostałymi strażnikami brał czynny udział w walkach w obronie granic w miejscowości Kisiny pow. Działdowo. Pod dużym naporem sił niemieckich 02.09.1939 r. wraz z innymi strażnikami granicznymi wycofał się, podążając do Warszawy, by dalej brać udział w walkach obronnych stolicy. Po kapitulacji Warszawy Michała Jebasa wzięto do niewoli niemieckiej. Przebywał w tymczasowym obozie jenieckim w Łowiczu pod Warszawą. Po kilkutygodniowym pobycie w obozie, zdecydował się na ucieczkę. Po odszukaniu rodziny, która uciekła z Chorzel przed wybuchem II wojny światowej, zamieszkał w Ciechanowie. Dnia 03.04.1940 r. władze niemieckie uznały go za Polaka niewygodnego dla III Rzeszy i wysiedliły całą rodzinę z mieszkania w Ciechanowie (rekwirując resztki uratowanego dobytku) do miasta Raciąż. W Raciążu zamieszkał w drewnianym piętrowym domu przy ulicy Rynek 36 m 2. W 1942 r. podjął pracę w budynku przedwojennej Szkoły Powszechnej, w której Niemcy urządzili składnicę jaj z przeznaczeniem dla żołnierzy frontowych.

Od połowy 1942 r. Michał Jebas był w Sierpeckim Obwodzie Armii Krajowej, został dowódcą drużyny w Raciążu. Po zaprzysiężeniu go przez por. Bronisława Urbańskiego przyjął pseudonim konspiracyjny „Nieznany”

Po zakończeniu II wojny światowej, od połowy 1945 r. Michał Jebas zasilił szeregi Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK) Obwód „Mewa”. Był dowódcą tzw. Raciąskiej Grupy Operacyjnej ROAK. Grupa ta przeprowadziła wiele akcji wymierzonych w reżim komunistyczny na terenie Raciąża, Sierpca i okolic. Otrzymał również zadanie wchłonięcia w struktury Urzędu Bezpieczeństwa, by znać plany, działania UB i wyprzedzać ich akcje. Dowódca Sierpeckiego ROAK st. sierż. Józef Marcinkowski ps. „Wybój”, „Łysy”, wprowadził go i jego syna Tadeusza Jebasa ps. „Skała” do Powiatowego UBP w Sierpcu. Michał Jebas został Referentem Terenowym na miasto Raciąż, a jego syn nadzorował komórkę donosicieli (tym samym wiedział, kto donosi na UB). Te informacje przekazywał oddziałom leśnym. Na początku 1946 r. Tadeusz został rozszyfrowany przez UB, dołączył do brata Zygmunta Jebasa ps. „Pantera” i dalej kontynuował walkę w oddziale bojowym.

W czerwcu 1946 r. Michał Jebas został rozszyfrowany przez funkcjonariuszy bezpieczeństwa publicznego i zwolniony z UB jako niepewny politycznie. W dniu 13.07.1946 r. został aresztowany i osądzony w pierwszej rozprawie na karę śmierci. Ostatecznie, po amnestii w dniu 06.08.1947 r. zamieniono mu ją na 7 lat więzienia. Został skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie za to, że jako funkcjonariusz UB udzielił pomocy nielegalnej organizacji AK usiłującej przemocą zmienić ustrój państwa polskiego, tzn; „udzielił swojego mieszkania w Raciążu na melinę dla członków tej organizacji oraz przechowywał broń tej organizacji” (IPN BU 1021/138, t. 2, k. 99). Karę odbywał w więzieniu w Sztumie, wyroku nie skrócono. Starszego syna Tadeusza zastrzeliło UB podczas próby zatrzymania w 1948 r. Natomiast młodszy Zygmunt został aresztowany w Olsztynie i skazany kilka miesięcy później na karę śmierci. Został rozstrzelany i pogrzebany na terenie aresztu, ciała nigdy nie znaleziono.

Michał Jebas miał jeszcze dwóch synów: Henryka (ur. 1929 r., zm. 1929 r.) oraz Mariana (ur. 1932 r., zm. 1936 r.).

Po wyjściu z więzienia (w 1953 r.) Michała Jebasa przez kilka lat nie chciano nigdzie zatrudnić. Jego żona Anna też nigdzie nie pracowała, żyli tylko z jego tłumaczeń z języka niemieckiego na polski. Wreszcie, po wielu wysłanych pismach do ministerstw i najwyższych władz partyjnych, zatrudniono go jako pracownika biurowego w mleczarni w Raciążu.

Michał Jebas nie doczekał wolnej, demokratycznej Polski, zmarł 26.08.1979 r. Jego ciało spoczywa na cmentarzu parafialnym w Raciążu.

Jesienią 2021 r. zostanie wydana książka na podstawie wspomnień Michała Jebasa m.in. o służbie w Straży Granicznej.

Odnaczenia:

Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918-1921

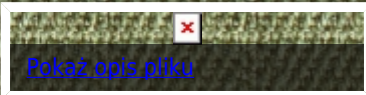
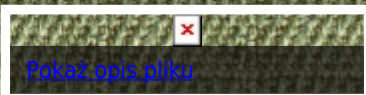
Krzyż Ochotniczy za Wojnę

Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości (1929 r.)

Odznaka Pamiątkowa SG (1930 r.)

Brązowy Medal za Długoletnią Służbę (1938 r.)

Opracował: **Ireneusz Leszek Brdak** na podstawie materiałów własnych oraz dokumentacji z Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie.

 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku
 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku
 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku
 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku	 Pokaż opis pliku
 Pokaż opis pliku		